

Betaling av kontingent/pliktig medlemskap

Det er vanleg at velforeiningar opererer med pliktig medlemskap for bebuarar som eig eller leiger bustad i området velforeininga har oppgåver i og ansvar for. Tanken med pliktig medlemskap er at alle nyt godt av arbeidet velforeininga gjer, og då er det rimeleg at alle deltek, ved å betala medlemskontingent og eventuelt med andre plikter. Men bør ikkje kvar person sjølv kunna velja om ho vil vera med i ei forening? Konfliktane oppstår ofte i samband med innkreving av medlemskontingent, når nokon set seg i mot retten til å krevja at vedkomande er medlem og må betala.

Tekst: Steinar Tungevik, Advokatfullmektig, Kluge advokatfirma AD

Organisasjonsfridomen

Trass i eit prinsipp om organisasjonsfridom, finst det i norsk rett ikkje allmenne reglar som vernar borgarane absolutt mot at private foreiningar forsøker å påtvinga dei organisering. I praksis vil det likevel vera slik at ein ikkje utan vidare har plikt til å søkja medlemskap i ei forening. Ein kan t.d. velja ikkje å skaffa seg bustad ein stad der det er pliktig medlemskap i velforeining. For at ei direkte plikt skal liggja føre, må dette gå fram av ein rettsregel, som i samanhengen blir rekna for å vera eit gyldig og tilstrekkelig kompetansegrunnlag.

Balanse - yting og plikt

Samanhengen vi snakkar om her, er at vedkomande bur i området der velforeininga yter tenester for alle, og det må undersøkjast om vedtektene til foreininga gyldig reflekterer ein balanse mellom det medlemen gir og får. Professor Geir Woxholt seier i boka «Foreningsrett» (Oslo, 1998) dette: «Finnes grunnlaget i privatretten, i praksis i en sammenslutnings vedtekter..., er formålet med pliktsmessig medlemskap knyttet til oppfyllelsen av kontraktsforholdet.» (s 133). Kontraktsforholdet er her forholdet mellom medlem og forening. Det sentrale dokumentet er såleis vedtektene til velforeininga. Føremålsparagrafen i vedtektene vil ofte peika på at velforeininga skal driva ulike allmennyttige tiltak som alle bebuarane får nytte av. Som tolkingstema for vedtektene vil dei faktiske oppgåvene til velforeininga tena. Dersom foreininga ikkje faktisk utfører oppgåver i tråd med føremålet, skal det mykje til at medlemskapsplikta byggjer på eit gyldig rettsforhold.

Privatsrettslig gyldig

Eidsivating lagmansrett sa 11. november 1988 dom i eit tilfelle der ein bebuar ville fri seg frå pliktig medlemskap i ei velforening, der dette var heimla i vedtektene for vedkomande bustadfelt og i tinglyst skøyte. Retten vurderte føresegna om medlemskapsplikt som gyldig, ut frå denne drøftinga: «I følge skjøtet, sammenholdt med vedtektene for (bustadfeltet), er (medlemen) forpliktet til å være medlem av velforeningen. Bestemmelsen om dette er privatsrettslig gyldig. Det var naturlig og rimelig at de felles oppgaver, med f.eks. veiutbedring

og snebrøyting skulle løses i regi av en velforening, og at alle de impliserte eiere/festere skulle bidra ved å betale kontingent og andel av utgifter til f.eks. snebrøyting.»

Retten la avgjerande vekt på at bebuarane fekk «nytte av det arbeidet som utføres av (velforeininga), i likhet med øvrige eiere/festere». Vi kan etter dette leggja til grunn at pliktig medlemsskap byggjer på ein gyldig rettsregel når dette kravet er oppfylt og vedtektsfesta. Dette er kravet til innhaldet i medlemsskapen. Det formelle grunnlaget for medlemsskap vil for dei opprinnelege bebuarane typisk byggja på at krav om medlemsskap var teke inn i kjøpskontrakten for tomta då bustadfeltet vart bygt ut, eller ved ei seinare stifting av foreininga som alle skreiv under på.

Dommen er fulgt opp ved Borgarting lagmannsretts dom av 7. januar 2008.

Nye bebuarar

For nye kjøparar/leigarar vil ikkje dette vera tilfelle. Woxholt seier at det «i forbindelse med salg av en fast eiendom anses ... praktisk at kjøper tar selgers plass i en lokal grunneierforening mv.». Velforeininga må her passa på å gjera medlemsskapsplikta tydeleg, slik at nye medlemmer veit at slik plikt ligg føre når dei inngår avtale. Den praktisk beste og rettsleg sikre måten å gjera det på, er å tinglysa medlemsskapsplikta på vedkomande eigedoms blad i grunnboka. Dette var tilfelle i domen det er sitert frå ovanfor, og det vil som regel avskjera alle formelle motsegner mot at medlemsskapen er gyldig inngått. Ei medlemsskapsplikt *kan* nok vera gyldig også utan tinglysing, men den nye påståtte medlemmen vil då ha mykje betre grunnlag for å hevda det motsette.

Inndrivning

Når vedtektene, praksisen og tinglysing er i orden har velforeininga grunnlag for å krevja inn medlemskontingent. Ved manglande betaling kan kontingenten då inndrivast ved rettsleg inkasso, føresett at formkrava knytte til purring, varsel, fristar m.v. er oppfylte. Det er verdt å merkja seg både for styringsorgan i velforeiningar og for dei einskilde medlemene.

Se avsnitt "Inndrivning" under Juridiske Tema